Nr. 15. 10 Śnieżnia 1923 h. Hod VII.

KRYNICA

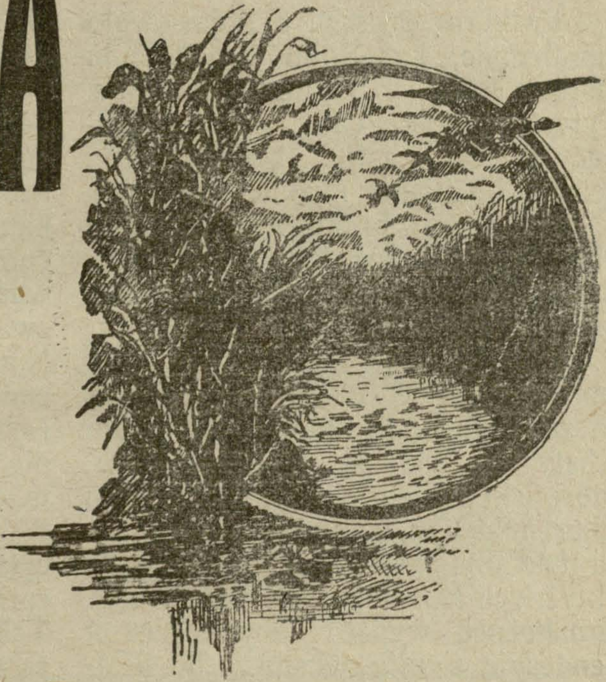

TYDNIOWAJA SIALANSKAJA HAZETA.

Adres Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 7.

KRYNICA kaštujeć na hod:
2.000.000 mk.
Asobny numar 40.000 mk.

č wyhawarywajecca jak polsk. cz, i ras. ч, a š jak sz i ш.

Dźwie mierki.

Blizu zaŭsiody tak bywaje, što majučyja ŭładu nia tolki jaje ŭżywajuć, ale nadužywajuć. Pastupajuć-ža tak hetyja majučyja ŭ rukach ŭładu pierawažna dziela abarony swajho ŭłasnaha intaresu. Kali hetyja dumki praŭdziwyja tolki ahułam, dyk jany ŭ wa ŭsiej swajej šyrynie i hłybinie praŭdziwy adnosna da polskaj endecyi rožnych koleraŭ, trymajučaj ciapier u swaich rukach uładu ŭ Polščy.

Hod tamu nazad, kali ŭ Sojmie hałasami centru i lewicy na Prezydenta Rečypaspalitaj Polskaj byŭ abrany ś. p. Narutowič, nialuby dla endekaŭ i ich prychilnikaŭ polskich ksiandzoŭ, tady ŭsia polskaja endecyja, jak świeckaja tak i ŭ sutanach wiała zaŭziatuju ahitacyju roznymi sposabami praciŭ nowaabranaha Prezydenta. Tady hetaja endecyja ŭ publičnych mowach, jak pasły Dymoŭski, Ks. Wyrenboŭski, Ilski i inš. zaklikali waršaŭskuju wulicu, kab Prezydenta Narutowicza nie dapuścić da prysiahi. I zapraŭdy, ŭ dzień prysiahi Prezydenta, razahitawanyja endecyjaj ciomnyja toŭpy i ich aświečanyja słuhi wyrušyli na wulicu, nia puskali pasłoŭ i senataraŭ iści ŭ Sojm, rabili barykady na wulicy, dzie mieŭ jechać Prezydent, była stralanina, byli ranienyja i zabityja a paśla prysiahi kidali hraźju ŭ Prezydenta. U kańcy, dziakujučy tym nastrojam, jakija endeki stwaryli, 16 śnieżnia

nastupiła śmierć Narutowiča ad ruki zabojcy Niewiadomskaha.

Prakuror prysłaū u Sojm swajo damahańnie, kab Sojm wydaū Sudu pasłoū Ilskaha, Dymoūskaha i ks. Wyrenboūskaha. Tady endecyja tłumačyła, što pasłoū hetych wydać nielha, bo niama nijakich dowadaū u damahańni prakurora, što jany winawaty. Wializarnaja bolšaść Sojmu była prociū wydańnia hetych pasłoū i ich nia wydali.

Prajšoū hod. Endecyja całkom zabrała ū swaje ruki ūładu. Zdarylisia zabureńni ū Krakawie. Byli tam u hety čas pasły socyjalisty: Marak, Babroūski i Stančyk, jakija henaha zabureńnia byli ūčastnikami. Prakuror taksama hałasłoūna, biaz nijakich faktyčnych dowadaū ich winoūnaści, damahaūsia wydačy hetych pasłoū i endecyja z witasoūcami... 30 listapada siol. h. wydała Sudu ūspomnienych pasłoū.

Takim čynam, jak bačym, endecyja wyrazna pakazała, što jana maječ dźwie mierki sprawiadliwaści: adna dla siabie i druhaja dla inšych.

Hetaja padwojnaść mierki polskich endekaū asabliwa wyrazna adbiwajecca na biełaruskim karku. Polskaje duchawienstwa, jak wiedama, los swoj asabisty i los katalickaha Kaścioła z małymi tolki wyniatkami, całkom zwiazała z žyćciom polskaj endeckaj partyi. Stałasia ū nas u hetaj halinie tak, što słowy: katalik i palak, endek i katalik, ksiondz i pan susim roūnaznačnyja. Šyrokija biełaruskija masy, a bolš taho polskija hetych spraū inakš sabie i nia predstaūlajuć. Słowam, paniaćci relihijnyja i socyjalnyja, katalickija i panskija, dziakujučy natužnaj pracy polskaj endecyi miž saboj pirabłutalisia i ūjelisia u psychiku nieaświečanych masaū. Sumnuju rol u hetym adihrała i ihraje dahetul polskaje duchawienstwa. Ale im usio heta možna, heta patrebna.

Chwala adradžeńnia narodaū, pawieū wiasny dla ich dajšoū i da narodu Białaruskaha. Hena chwala, heny pawieū zachapiū i biełaruskaje katalickaje duchawienstwa. Jano pačało arhanizawacca, pačało pracawać dziela kulturnaha adradžeńnia swaich siarmiažnych bratoū. I štož! Niama tych brudaū, jakimi polskaja endecyja nia zbeściłab ksiandzoū-biełarusaū, niama pamyjaū, jakich jana nia ūzliłab im na haławu. Tut i katalickija i maralnyja ūsie sposaby; pačaūšy ad rožnaha rodu prawakacyjaū, a končyūšy na rožnaha rodu čarnieńniach ksiandzoū - biełarusaū. Tak naprykład wiadomy biełarusažerca ū Wilni Johan Obst, „mąž zaufania“ endecyi i polskaha duchawienstwa blizu ū kožnym numary „Dzien. Wil.“ biaz žadnych dowadaū, apirajučysia tolki na swajej čornasociennaj fantazii čarnić biełaruskich ksiandzoū, jak tolki zmoža. Abo ūznoū, druhaja polskaja hazeta ū Wilni „Słowo“ niadaūna, pišučy ab Musie - Michalskim, jaki časta napadaje na dwary i ciahniki, kaža, što jamu ū rabocie hetaj pamahajuć. **biełaruskija ksiandzy i wučyciali.(!!)**

A dzie fakty, panie Redatar „Słowa„? Na jakoj asnowie wy ačarnili ksiandzoū i wučycialoū biełarusaū? I ū was skalečanaje, zdehienerawanaje sumleńnie i ū was istnujuć dźwie mierki sprawiadliwaści.

Adhetul dla nas nawuka, što worah nas baicca, kali takim podłym aružžam wajuje, i što my jaho pieramožym družnaj česnaj pracaj u kirunku zdabyćcia kultury, ziamli i woli.

I. Paparać.

Kaban i Muraški.

U murawiejnik ubiŭsia kaban
I razwaliŭsia tam, jak pan
I dumaŭ jon:
„Rabić łahwo mnie nadajeła,
Sahreju j tut ja dobra cieła".
A muraški u adzin ton
Pačali kabana prasić:
„A panok!
Pakiń ty i nam kutok, —
Jak my budziem heta žyć: —
Ciapier zima,
Druhoj damawiny ŭ nas niama.
Pabojsia, panok, Boha,
Pahinie dzietak našych mnoha!"

A kaban ŭ adkaz:
— „Pierastancie wy, błaznota,
Mianie spać biare achwota.
Hdzie mnie tut ciapier da was."
Kamar ŭ duple heta čuŭ
I muraškam tak šapnuŭ:
— „Pakińcie wy jaho prasić,
A lepš starajcieś ukusić."
Jak nia uschopiacca muraški,
Dawaj kusać kabana,
Chto za nos, a chto za laški;
A adna —
Pad chwost ulezšy ukusiła.
Kaban wytrymać nia moh —
Uciok ad ich, až miła,
Kryčačy usio: „och, och..."

J. Bylina.

HOŁAS WUČYCIEŁA-BIEŁARUSA.

Pad hetym zahałoŭkam źmiaščajem duža charakternaje piśmo wučyciela-biełarusa, skončyŭšaha polskija kursy ŭ Krakawie i ŭ adkaz na jaho prośbu, być wučycialem u škole biełaruskaj, Ministerstwam Aświety wysłanaha na wučyciela ŭ Polšč. Pismo heta adresowana da školnaha Inspektara ŭ Rawie Mazawieckaj. **Red.**

„Šanoŭny Panie Inspektar! Štob niabyło, a mušu padać da wiedama Pana woś što. Nikoli nia byŭ ja ŭ takim prykrym pałažeńni, jak ciapier i dziela hetaha maŭčać nie mahu. Na žadańnie Min. Aświety prybyŭ ja ŭ Diurdzioły na wučyciela. Adzin Boh wiedaje, što na pasadu hetu jechaŭ ja z čystym namieram. Ja chaču pracawać dla dabra ludu, ale, Šanoŭny Panie, praca wučyciela nie pawinna być ani trahiedyjaj, ani kamedyjaj. Kab ja nia wiedaŭ, čym pawinien być wučyciel u škole, być moža nie napisaŭby hetaha piśma. Sprawa pradstaŭlajecca tak. Sialanie piaci wiosak: Dziurdzioł, Małgožatawa, Starych i Nowych Bylin, Zialonaha addaŭna tužyli za swajej rodnaj školaj. Jany bačyli, što niamieckija kolonisty, jakich tut niewialičkaja žmieńka, majuć swaju školu (Nowyja Byliny) i tut na polskaj ziamli swabodna i wyhodna wučać swaich dziaciej, jak im padabajecca. Bačyli heta Palaki i sumawali pa swajej škole. I wot pryšoŭ čas „Uwaskrossšaj Polšcy".

Pa dwuch hadoch pracy, zbudawali sialanie školu. Prysłali im i wučyciela... Da školy ŭžo ŭpisana 95 dziaciej, ale nie kaniec na hetym.

Ja wiedaju daskanalna, čym pawinien być wučyciel u hetaj škole i dziela hetaha kažu: ja nia maju taho, čaho tutejšaja ludnaść čakaje ad wučyciela. Nie chaču ašukiwać nikoha i zatym kažu heta atkryta.

Nichto musić nia bačyć i nia čujeć, jak tut wučyciel čyrwanieje padčas hutarki z sielaninam, kali wučycialu nie chapaje słoŭ polskich. Ja heta pieražywaju štodnia.

Niadaŭna adbyłosia paświančeńnie školy. Prybyło mnoha baćkoŭ z susiednich wiosak. Ks. probašč z Bohušyc skazaŭ pramowu, u jakoj hawaryŭ, jak doŭha ludnaść čakała na hetuju školu; Zaznačyŭ, čaho ludnaść ad školy spadziajecca. Ska-

zaŭ ab dobraj woli, jakuju sialanie majuć da wučyciela. Ja čuŭ, što praz wusny ksiandza pramaŭlała ŭsio hramadzianstwa. Ciž možna było nie adkazać na pramowu ksiandza!? Ale ja... ja pramaŭčaŭ. Bo štož byłob za ŭražeńnie, kab u hetaj uračystaj chwilinie ja, jak wučyciel, wyjawiŭ swoj niedachwat u znajomaści polskaj mowy. Ciažkuju tady pierażyŭ ja chwilinu. Ale heta nia ŭsio. Čakajuć mianie dzieci, jakich ja maju wučyć polskaj mowy. Mianie nie pakidaje pamiać ab zahadzie metodyki: „wučyciel pawinien zaŭsiody hawaryć da dziaciej prawidłowaj mowaj".

Možna byłob mnoha pisać ab hetaj sprawie, ale skažu koratka: nia znaju hetulki polskaj mowy, kab moh, ja tut, u samaj Polščy, pracawać, jak wučyciel. Dumki maje, jak u wiaźnicy. Maralna ciarplu ja i truju žyćcio swajo.

Spadziajusia, što Pan Inspektar lohka zrazumieje mianie i wywiadzie z hetych trudnaściej.

Dadaju, što kalib ja dalej byŭ prymušany astawacca wučycialem u takich warunkach, ja paprašu mianie zwolnić sa stanowišča wučyciela. Trahiedyja doŭha trywać nia moža.

Z pawažańniem *W. Katowič.*
Kiroŭnik škoły u Dziurdziołach.

29/X.23.

Z Sojmu.

Wydańnie sudu pasłoŭ. 30 listapada hałasami polskaj prawicy wydany sudu dwa pasły socyjalisty dr. Babroŭski i Stańčyk. Winawacili ich u Krakoŭskim zabureńni, choć dowadaŭ ich winoŭnaści ŭ hetym nia było. Biełaruskamu klubu ŭ hetaj sprawie, a takža i ŭsim mienšaściam nia dali hołasu. Tady ŭsie pakryŭdžanyja pasły pakinuli salu pasiedžańniaŭ. Wychodziačy hetyja pasły piajali swaje narodnyja hymny. Ukraincy piajali: „Ne pora ni Lachowi ni Moskalewi służyty"..., a Biełarusy: „Ad wieku my spali i nas razbudzili".

Ziamielnaja sprawa. U Kamisii Rolnaj u Sojmie ciapier razhladajecca prajekt zakonu „ab asadnictwie i parcelacyi". Prajekt hety dla nas strašny. Jon tak napisany, kab tutejšyja sialanie Biełarusy, Litoŭcy i Ukraincy ziamli nie dastali. Taki prajekt zakonu napeŭna projdzieć, bo prawodziać jaho tolki prawyja z Witasoŭcami. Lewica i narodnyja mienšaści stanowiać mienšaść, dyk ich i nia słuchajuć. Ale našy pasły ŭsio robiać, kab abaranić swajo pakryŭdžanaje sialanstwa ad takoha niahodnaha zakonu. Wina za heny zakon ŭ značnaj miery spadzie na ŭsich tutejšych sialan, jakija padčas wybaroŭ addawali swaje hałasy za Nr. 8 i Nr. 1.

Interpelacyja. Pasła ks. A. Stankiewiča i tawaryšaŭ z Biełaruskaha Klubu da p. Ministra wajskowych spraŭ i Ministra sprawiadliwaści ŭ sprawie prastupnaha čynu, dakananaha praz padparuč. Niemčyka z Baonu hraničnaj straży Nr 27 nad ks. Antonam Zienkiewičam, probaščam z m. Drui, Dzisienskaha paw.

13-ha žniŭnia 1922 h. u w Leonpol, Dzisienskaha paw. padparuč. Baonu Straży Hraničnaj Nr 27 p. Niemčyk dapuściŭsia prastupnaha čynu na asobie ks. A. Zienkiewiča, probašča ŭ m. Drui, Dzisienskaha paw., raniačy jaho šablaj ŭ haławu. Dziela hetaha nižejpadpisanyja pytajucca ŭ p.p. Ministraŭ:

1) Ci wiedajuć jany ab hetym fakcie?

2) Ci majuć zamier paciahnuć padpar. Niemčyka da sudowaj adkaznaści?

Hetkaja ich sprawiadliwaść! Išče niejak wiasnoj aświetnaja Kamisja Sojmu pryniała hetakija damahańni biełaruskich pasłoŭ u sprawie biełaruskaj aświety: 1) załažyć biełaruskuju wučycielskuju seminaryju, 2) Arhanizawać kursy dla wučycialoŭ-biełarusaŭ, 3) wyznačyć hrošy na biełaruskija pačatkowyja škoły, 4) zaapiekawacca biełaruskaj školaj.

Pastanowy hetyja doŭha čakali swajho času, kab pajawicca na poŭnym Sojmie — 3-ha śnieżnia čas hety nadyšoŭ. Pasoł Taraškiewič zaprašaŭ Sojm pryniać pastanowy Kamisii. Ale daremna, Sojm adasłaŭ ich u Kamisiju skarbowa-budžetnuju, a heta bytcam dla taho, kab tam wyrašyli, ci znojducca hrošy na biełaruskuju aświetu. I tak sprawa našaj aświety užnoŭ budzie marynawacca ŭ kamisiji niawiedama kolki. Hetkaja sprawiadliwaść polskich prawych pasłoŭ.

Konferencyja Klubaŭ lawicy i nacyjanalnych mienšaściaŭ. U subotu adbyłasia supolnaja narada pradstaŭnikoŭ sojmawych klubaŭ lewicy i nacyjanalnych mienšaściaŭ ab wypracawańni supolnaj taktyki na sojmawym hruncie. Pradstaŭniki biełarusaŭ, ukraincaŭ, žydoŭ i niemcaŭ zaznačyli, što ličać patrebnymi salidarnyja wystupleńni ŭ Sojmie razam z lewicaj, ale lewica pawinna źmianić swaje adnosiny da nacyjanalnych mienšaściaŭ, jakija byli dasiul niaščyrymi, i pryniać pad uwahu najważniejšyja damahańni nacyjanalnych mienšaściaŭ.

Pastanoŭlena ŭ budučynie adbywać supolnyja narady dla abhawarawańnia pytańnia taktyki na sojmawych pasiedžańniach.

Z HAZET.

Ab wojtach i pisaroch.

„Dzien. Wil“ ŭ Nr 267 siol. h. tak piša ab wojtach i pisar. hmin. u našym krai:... „datyčna narodnaści, dyk hminnyja ŭrady susim adnality (samyja palaki) ŭ pawietach: Wilenskim, Ašmianskim, Brasłaŭskim i Duniławickim. U pawietach Dziśnienskim i Wialejskim byŭ nachił dawać na pasady hminnych pisaroŭ, a nat' i wojtaŭ byŭšych rasiejskich čynoŭnikaŭ, najbolš prawasłaŭnych. Treba adnak adznačyć, što choć našyja ŭłady nia robiać nijakaha nacisku na narodny skład hminnych pisaroŭ i adčaści wojtaŭ, bolšaść z ich zaličajeć siabie da polskaj narodnaści... U paw. Swiancianskim jość 5 wojtaŭ litoŭcaŭ.. Ab 5-ci wojtach biełarusach, z jakich jość 3 u paw. Dzisienskim, 1 u paw. Wialejskim i 1 u paw. Swiancianskim, niamožna skazać ničoha peŭnaha, ci jany „autentyčnyja“ (praŭdziwyja—Pryp. Red.) biełarusy, ci naznačany na biełarusaŭ praz hminnych inspektaroŭ, abo rajonnych načalnikaŭ“.

Na heta možna tolki prypomnić „Dzien. Wil.“, što ŭ nas niama samaŭradu, niama wolnych wybaraŭ hminnych uradaŭ i što hminy — ŭłasny chwalwarak Starastaŭ. Ab adsutnaści nacisku na wybary wojtaŭ niama i mowy. Faktyčna wojtaŭ naznačaje Starasta. Na pisaroŭ biełarusaŭ pierawažna nie dapuskajuć. *B.*

Z Biełaruskaj wioski.

Baradzieničy, Dzisienskaha paw.

Škołaŭ u nas nat za mnoha, a najbolš, dyk kala Baradzienič. U škołach siadziać pa dwa i boli wučycialoŭ, abo wučycielak, a dziaciej pakulšto, dyk duža mała chodzić. Ich zmušajuć, a naszy ludzi nie achwotna na ich hladziać, bo nie spadziajucca ad ich wialikaj karyści. Adnych knižak školnych na dziacio treba kupić niešta na 600,000 m. Usiudy tut wučać biez padručnikaŭ i duža koratka — pa hadzinie na dzień. Nia daŭna paštrafawali našych ludziej pa 100,000, što nie pasyłajuć dziaciej u školy. Hetym narabili mnoha hałasu i narakańnia. Ludzi wučycialej hetych nia lubiać, chočuć *biełaruskich*, ale bajacca ab hetakich prasić Urad, kab nienarazicca jamu za heta. Wučyciali i wučycielki, prysłanyja nam pradstawilisia z usich bakoŭ ničoha niawartymi. Nawuka ad ich dla dziaciej nijakaja. Jany tolki mnoha baranoŭ jaduć i mnoha spacyrujuć pad ručki ŭziaŭšysia. Ludzi im za heta užo pahražajuć, hołasna zajaŭlajuć, kab pozna wiečaram pa wulicach nie ciahalisia, a jany naruhajucca sialanam, nosiać z saboj rewalwery i hetym strašać sialan, haworačy što my ich skora tut nawučym kultury. *M.*

Asadnictwa nia spyniajecca.

Świancianski paw. U prošłym miesiacy u hetym pawieci pad wajskowaje asadnictwa addany čatyry kalonii z majontku Stachaŭcy hm. Zanarockaj (65 hektaraŭ) i adnu kaloniju (16 hektaraŭ) z majontku Swiatlany hm. Žodzišnaj.

Takim čynom Urad ab asadnikach dumaje, a ab nadziele ziamli miajscowym sialanam niama i hutarki.

Z žyćcia litoŭskaha.

Zakryćcie litoŭsk. himnazii ŭ Świancianach. 24 listapada siol. h. Litoŭskaje praświetnaje T-wa „Rytas" atrymała ad wilenskaha školnaha Kuratara z 22 listapada za Nr 19795 - 23 papieru, u jakoj zahadana pierarwać nawuku i zakryć himnaziju. Stałasia heta bytcam dziela taho, što nia było dazwołu ad Kuratara na istnawańnie himnazii i nia było patwierdžanaha praz Kuratara dyrektara himnazii.

Być moža, što tak jano i było apošnim časam, ale čamu?

Litoŭskaja himnazija ŭ Świancianach istnawała ad 1918 h. z wiedama i dazwołu rožnych uładaŭ i razwiwałasia duža pamysna. Dyrektar hetaj himnazii p. M. Untulis praz uwieś čas kirawaŭ himnazijaj duža dobra. Dyk wotža apošnim časam admowili jamu abywatelstwa i wyhnali z hranic Polščy.

T-wa „Rytas" na miejsca p. M. Untulisa u sprawie dyrektara pačało rabić zachody u Kuratara ad maja miesiaca siol. h. i pradstawiła na dyrektara až 6 kandydataŭ. Hetymi kandydatami byli: ks. dr. Zajončkoŭski. ks. Čybiras, St. Kajrukštis, dr. J. Šłapielis dr. Rymas i inš.

Mahčyma, što nikatoryja z hetych kandydataŭ byli i nie adpawiednyja, ale napeŭna byli i adpawiednyja. Tymčasam Kuratar nie patwiardziŭ na dyrektara ni adnaho i nie padaŭ pryčyn, čamu tak zrabiŭ.

Być moža, što i na heta maje što skazać wilenski školny Kuratar, bo, jak kaža pahaworka: zachacieŭšy kaho ŭdaryć, kij znojdziš, ale fakt prašledawańnia i ŭcisku ŭ Polščy kultury ŭsich narodnych mienšaściaŭ, a ŭ našam krai asabliwa biełarusaŭ i litoŭcaŭ, astajecca faktam.

Hetak adnosicca da niapolskaj aświety niamožna. Treba takža pomnić, što świancianski pawiet, aprača hminaŭ biełaruskich, stanowić etnohrafična litoŭskuju ziamlu. Dyk nia sciskać tam litoŭskuju aświetu i nia šukać dla jaje rožnych pieraškod, ale padtrymliwać treba. Inšych adnosin u hetaj sprawie niamožna inakš nazwać, jak prašledawańniem litoŭskaj kultury. **M. K.**

Niabywały pastupak z litoŭskim dziciačym prytułkam u Świancianach. U Swiancianach dahetul byŭ litoŭski dziciačy prytułak. Dziaciej tam było 40 ad hadoŭ 4-ch da 15 ci. Dawaŭ hrošy na ŭtrymańnie hetaha prytułku Sojmik pawiatowy. Ŭsia majetnaść prytułku, jak katły, łožki, paściel i inš. — ułasnaść litoŭskaha T-wa „Rytas". Wotža Sojmik pawiatowy Swiancianski pastanawiŭ skončyć z hetym prytułkam. Niadaŭna źjawilisia pradstaŭniki ad Sejmika da staršyni „Rytas'a" i zajawili, što zważajučy na patrebu rabić aščadnaść, jany zakrywajuć litoŭski prytułak, a ŭsiu majemaść i dziaciej zabirajuć. Staršynia T-wa „Rytas" zajawiŭ, što kali tak, dyk T-wa biare na siabie ŭsie košty utrymańnia dziaciej, a što inwentar — ŭłasnaść T-wa.

Ale ŭsio heta ničoha! „Rešeno — padpisano". 24 listapada źjawilisia ŭ prytułak ad Sojmiku Gościnoŭski, Dobrycki i Siwicki, prywiali z saboj woz z kaniom i prystupili da.. „rekwizycyji" majemaści litoŭskaha T-wa. Hetyja pany na pratesty z boku litoŭcaŭ zajaŭlali, što im kazaŭ tak rabić starasta i adyjšli. Druhi raz pryšli z palicyjaj, zabrali ŭsio i... dziaciej, jakich razmiaścili pa polskich prytułkach.

Hetak uwodzicca ŭ Polščy klič: wolnyja z wolnymi i roŭnyja z roŭnymi i hetak spaŭniajecca padpisany Polščaj traktat „ab abaronie narodnych mienšaściaŭ".

M. K.

Pamiatnik Basanowiču. U Koŭni 23 listapada adbyłosia świata adkryćcia pamiatnika doktaru Basanowiču, twarcu litoŭskaha adradžeńnia. Świata heta adbyłosia duža hučna. Byŭ prysutny Prezydent Litoŭskaj Respubliki, Ministry, Prafesary, hramadzkija dziejačy i inš.

Dziela taho, što dr. Basanowič znachodzicca ŭ Wilni, dyk blizu ŭsie pramoŭcy, jak kaža „Dzien. Wil." twierdzili, što Basanowič dačakaje litoŭcaŭ u Wilni.

Z Uschodniaj Biełarusi.

U tawarystwie historyi i staraświetčyny. Niadaŭna ŭ Miensku u pamiaškańni Uniwersytetu adbyłosia 26-aje čarhowaje pasiedžańnie tawarystwa historyi i staraświetčyny. Na pasiedžańni byŭ zrobleny dakład praf. Pičety na temu: „Nowaja teo-

ryja jurydyčnaha stanowišča Rusi i Žmudzi u składzie Wialikaha Kniažstwa Litoŭskaha".

Apieka maralnaści dziaciej. Rada Narodnych Kamisaraŭ Biełaruskaj Respubliki wydała ŭ Miensku rasparadžeńnie ab apiecy maralnaści dziaciej. Zhodna z hetym rasparadžeńniem dzieci da 16 hadoŭ nie pawinny być prysutnymi ŭ teatrach i kino, kali tam na scenie ci ekranie jany mahlib bačyć štoniebudź nie zusim adpawiadajučaje ich uzrostu, abo kali što dwuznačnaje.

Biełarusy u Litwie.

Słoŭnik hieometryčnych i tryhonometryčnych słoŭ słažyli: K. Duž-Dušeŭski i W. Łastoŭski (rasiejska-biełaruski i biełaruska-rasiejski). Wydańnie Ministerstwa Biełaruskich Spraŭ u Litwie. Chutka wyjdzie z druku, knižka budzie mieć 120 stranic druku.

Biełarusy u Amerycy.

Pryjezd J. Waronki. Biełaruskija emihranty u Amerycy štoraz, to lepš arhanizujucca i pašyrajuć biełaruskuju rabotu. Da hetaha času adkaznym pracaŭnikom u Amerycy siarod Biełarusaŭ byŭ J. Čarapuk, a ciapier prybyŭ tudy niadaŭna druhi wiadomy biełaruski dziejač J. Waronka, jaki ŭžo pačaŭ tam cełу rad lekcyjaŭ ab Biełarusi.

Ab haspadarcy.

Siečka dla koniaŭ.

Pry karmleńni kania siečka maje toje značeńnie, što zmušaje kania pawolna pieražawać padany awios, razmiešywać jaho ślinaj i cełaściu pieratrawić. Slina heta tak patrebnaja dziela pieratraŭleńnia, što nia dasca zamianić ničym inšym. Asabliwaja jaje (śliny) ważnaść wyjaŭlajecca u raspuskańni krachmału — najważniejšaj sučaści aŭsa — u cukar. Čym bolš hetych sučastak bywaje raspuščana, tym lepš i praduktyŭniej korm zužytkoŭwajecca. Pawolnaje karmleńnie maje taksama i tuju wyhadu haspadarskuju, što žywiole nia służa za strawu toje, što jana zješć, ale što strawić.

Dziela taho nie pawinna dawacca kaniu siečka karotkaja, jak nia zmušajučaja jaho da starannaha pieražuwańnia. Praktykaj dakazana, što najlepš dawać kaniu da aŭsa siečku 1—1½ cm. doŭhuju, bo takaja tolki siečka zabaraniaje biezpraduktyŭnamu pažyrańniu aŭsa. Koniam pracujučym mnoha dawać siečki nia radzicca, asabliwa šmat. Što datyča koniaŭ „žyrkich", to hetym časta treba rabić wyniatak. Ahułam kažučy treba dawać kaniu siečki tym bolš, čym jon žyrčejšy. Inšyja koni bywajuć pieraborliwyja i starajucca awios z siečki wybrać. U takich wypadkach treba padawany u korm zmačyć wadoju. Hetym na kožnaje ziarnio aŭsa prystanie hetulki siečki, skolki jaje da pieratraŭleńnia patrebna.

Jak lačyć namulanaha kania?

Kali zaŭważym u kania namulaniny, pryhatujem hetkuju maść: stralecki porach razatrom jak možna najdrabniej i zmiašajmo z świnnym sałam. Maściu hetaj abkładajmo zaŭważanyja rany, staranna ich abwiazywajučy. Pryhatawanaja maść ważna tym, što zaminaje zahnićciu ran, što jošć wielmi i wielmi niebaspiečna. Užywajecca hetaje maści najčaściej pry ranach mienšych, paŭstaŭšych z adziorcia.

Rany paŭstaŭšyja namulańniem upražy lečacca hetak: pryhatawanaja maść raspuščeniem 20 gr. jałowaj smały, 20 gr. miodu, 20 gr. wosku i 350 gr. świežaha sała nacirajecca pa astyhnuci na kusok čystaha pałatna, jakoje paśla i prykładajecca na chworaje miejsca. Chwory koń musić astacca doma. Namulańnie ad chamuta asabliwa bywaječ niebiazpečnym, bo rany na šyi wielmi chutka zahniwajuć. A što ważniej, što hnićcio heta tut chutka pierachodzie na kości, skul wylačyć jaho užo wielmi trudna, bo pačynajecca praces kaścihniccio.

Kawaloŭ A.

Što čuwać u świecie.

Polšča.

Prasładawańnie biełaruskich čyhunščykoū. Apošnim časam Polski Urad pazwalniaū sa słužby na čyhuncy duža mnoha biełarusaū. Ukrainskaja hazeta „Naš Prapor" piša, što mnohija z ich, šukajučy kuska chleba, pašli ū Sawieckuju Biełaruś.

Złote Polskie. Hazety pišuć, što ū chutkim časie z Paryža prywiazuć hrošy „Złote Polskie", dzie ich drukujuć.

10-ci miljonnyja papierki. Pakul polski skarb piarojdzie na „złotyja", dyk išče drukuje 10-ci miljonnyja marki.

Pazyka dla Polščy. Francyja maje pažyčyć Polščy 400 miljonaū frankaū.

Biełarusy u Čechosłowacyi.

Biełaruskaja Rada ū Prazie. Niadaūna ū Prazie českaj arhanizawana „Biełaruskaja Rada". U skład jaje ūwachodziać wiadomyja biełaruskija palityčnyja dziejačy: Kryčeūski (staršynia), Ćwikiewicz, Prakulewič, Zacharka, Zajac.

Radawaja Ukraina.

Ukrainizacyja. Ūkrainskaja hazeta „Naš Prapor" 2 listapada piša, što apošnim časam atrymali my cikawuju wiestku z Kijewa, što tam adbywajecca ukrainizacyja. Uradoūcam zahadana wučycca ukrainskaj mowy i na pytańni u ūradach adkazawać pa ukrainsku. Ukrainizujucca škoły, pašyrajecca ukrainskaje wydawiectwa. Ad 1919 h. pracuje Kamisija słoūnika žywoj ukrainskaj mowy.

Niamieččyna.

Nowy ūrad u Niamieččynie adbyū ūžo pieršaje swajo pasiedžańnie. Chutka wystupić jon prad Sojmam i pradstawić swaju prahramu. Na čale ūradu staū Marks, naležačy da katalickaj cantrowaj partyi.

Japonija.

Achwiary ziamlitrasieńnia ūžo padličany akuratna. Pawodle zroblenaha aficyjalnaha abličeńnia: zabitych 99375 čaławiek, ranienych 113071, zhinaūšych 42890.

Italija.

Katalicki Sabor. Z Rymu pawiedamlajuć, što padčas tajnaha pasiedžańnia Kansystora, jakoje maje addbycca 20-ha śniežnia siol. h. Papież aznajmić sklikańnie Saboru na 1926, ci 1928 h. Na sabory majuć być až 2,000 biskupaū.

Pryznańnie radawych respublik. „Naš Prapor" piša, što Italija pryznaje radawyja respubliki, aby tolki Italii balšewiki pazwolili dabywać u Rasiei kamienny wuhal.

Anhlija.

Dabywańnie zołata z Rasiei. Hazety pišuć, što pierahawory Anhielskaha T wa „Lena Goldfields" z sawietami, u sprawie dabywańnia zołata ū Rasiei, pasoūwajucca ūpierad. Ab warunkach hetaj raboty pakul niawiedama.

Wybarnaja praca. Ciapier duža haračy čas u Anhlii. Tam adbywajecca wybarnaja praca, jakaja pryjmaje wialikaje napružeńnie. Dajšło nat' u niekatorych wybarnych akruhach da nieparadkaū. Nikatoryja kandydaty byli pabity, čaho ū Anhlii niabywała. U Londynie takža dajšło było da zabureńniaū u rabotnickich kwartałach.

Da ūsich hramadzian biełarusaū.

Suświetnaja wajna, ahniawym połymiem abniaūšaja biełaruski kraj, pamnožyła niabywała lik biełaruskich sirot i biazdomnych.

Biełaruskaje Hramadzianstwa ū Wilni 1915 h. zasnawała T-wa Pomačy Paciarpieūšym ad wajny dziela ablahčeńnia doli hetych niaščasnych.

Padčas niemcaū u našym krai Bieł. T-wa Pomačy arhanizawała ū Wilni dla biełaruskich dziaciej sirot prytułak, dla ūzrosłych biazdomnych biełarusaū zakładała straūni i ahułam, jak mahło, apiekawałasia paciarpieūšymi ad wajny.

Paśla niemcaū, padčas wojnaū u nas polska-rasiejskich Bieł. T-wa Pomačy nie pakidała swajej dabradziejnaj pracy.

U ciapierašni čas T wa hetaje ŭ Wilni majeć adzin prytułak, u jakim haduje 100 biełaruskich sirot. U hetaj ciažkoj pracy T-wu akazywaŭ wialikaju padmohu jak charčami, takža wopratkaj i abutkam Amerykanski Kamitet Pomačy dla dziaciej. Pamahaŭ nia mała hrašmi ŭ hetaj sprawie i Polski Urad, jaki na žal, ciapier, na biełaruskich sirot dajeć tak mała, što blizu nie dajeć ničoha.

Wotža ciapier, kali daražynia šalejeć strašenna, kali niadkul niama dapamohi i, kali dalej treba karmić choć henuju sotniu sirot, što jošć u biełaruskim prytułku, Kamitet T wa hetym zwaračwajecca da Biełaruskaha Hramadzianstwa, jak henaha, što ciapier u dalokaj Ameryce i jakomu Kamitet za jahonyja ŭžo prysłany achwiary ščyra dziakuje, a takža i da biełaruskaha hramadzianstwa krajowaha, asabliwa da biełaruskaha sialanstwa, — z prośbaj złažyć achwiaru na sirot u biełaruskim prytułku ŭ Wilni.

Niachaj kožny biełarus, što moža, dašć na hetu metu, sam, padachwocić dać susieda ci znajomaha i niachaj sabranaje pryšle, ci prywiazie ŭ Wilniu.

Achwiaraj moža być: žyta, muka, buraki, cybula, haroch, słanina, bulba, hrošy, pałatno, wopratka, abutak.

Achwiary možna pierasyłać:

Wilno, Ostrobramska 9, pad raśpisku zahadčycy prytułku, p. H. Kawerdy i skarbnika K-tu p. W. Taraškiewičychi.

Biełaruski Kamitet T-wa Pomačy paciarpieŭšym ad wajny.

Z WILNI.

— **Ahulny Schod Tawarystwa Biełaruskaj Škoły.** 1-ha listapada h.h. adbyŭsia Ahulny Schod Tawarystwa Biełaruskaj Škoły.

— U piatnicu 2 listapada adbyłosia pieršaje pasiedžańnie nowa-abranaj Centralnaj Biełaruskaj Školnaj Rady. Staršynioju wybrany pasoł ks. Stankiewicz, wice staršyniami: pasoł S. Rak Michajłoŭski i hr. Piatkiewič, sekretarami pasoł P. Miatła i hr. A. Kančeŭski, skarbnikam hr. H. Bahdanowič i jaho zastupnikam pasoł M. Kachanowič.

— **Wyjezd z Wilni Hareckich.** S pačatku listapada pakinuli Wilniu biełaruski piśmiennik M. Harecki z žonkaj i wyjechali ŭ Miensk, dzie M. Harecki atrymaŭ pasadu prafesara ŭ Biełaruskim dziaržaŭnym uniwersytecie.

— **Schod Biełaruskaha Tawarystwa Pomačy paciarpieŭšym ad wajny.** 4 ha listapada h.h. adbyŭsia Ahulny Schod siabroŭ Biełaruskaha T wa pomačy paciarpieŭšym ad wajny. U nowy K t abrany: ks. A. Stankiewič, A. Sakałowa, B. Taraškiewičycha, pasoł P. Miatła, H.Bahdanowič, senatar W. Bahdanowič, S. Stankiewič, Kepiel i Turonak.

Pasla Ahulnaha Schodu adbyŭsia Schod nowa-abranaha K tu, na jakim adbylisia wybary prezydyumu. Staršynioj abrany pasoł Miatła, wice starš. ks. Stankiewič i Sakałowa, skarbnikami p. Taraškiewičycha i Kepiel, sekretarami H. Bahdanowič i Turonak.

— **Ahulny Schod Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu ŭ Wilni.** U niadzielu 25 listapada h. h. ŭ pamiaškańni Biełaruskaj Školnaj Rady adbyŭsia Ahulny Schod Biełaruskaha Nacyjanalnaha Kamitetu ŭ Wilni.

Staršynia Kamitetu pasoł Jaremič ad imia prezydyumu kamitetu unios prapazycyju ab pradstaŭnictwie roznych biełaruskich arhanizacyjaŭ u Nacyjanalnym Kamitecie. Prapazyja pryniata pašla niekatorych paprawak u hetkim widzie.

Ad Biełar. Šk. Rady	4	pradst.
„ Kam. pomačy ach. wajny	3	„
„ Biełar. Hramadz. Sabr.	2	„
„ Baćkaŭskaha Kamitetu	2	„
„ Biełar. Studenc. Sajuzu	2	„
„ Biełar. Wydaw. T wa	2	„
„ Biełar. Nawukaw. T-wa	2	„
„ Biełaruskaj presy	2	„

i pa 2 pradstaŭniki ad kožnaj palityčnaj biełaruskaj partyi.

Kamitet wyraziŭ pažadańnie ab chutčejšym zarhanizawańni biełaruskich kaaperataraŭ, asobaŭ wolnych prafesyjaŭ i duchawienstwa i delehawańni imi pradstaŭnikoŭ u Nacyjanalny Kamitet.

Pryniata taksama pastanowa, kab usie ŭwachodziačyja ŭ Nac. Kamitet arhanizacyi

zrabili ŭ praciahu 10 dzion pierawybary delehataŭ ŭ Nac. K-t.

— **Schod biełaruskich studentaŭ.** 18 - ha listapada adbyŭsia ahu'ny schod studentaŭ biełarusaŭ uniwersytetu Stafana Batoraha. Wybrany ŭrad studenckaha sajuzu ŭ jaki ŭwajšli: staršynia ŭradu I. Łabieniec, jaho pamocnik A. Zianiuk, skarbnik B. Turonak, sekretar T. Kunicki i siabra Marcinčyk. U rewizyjnuju kamisiju wybrany: W. Taraškiewičycha, P. Trembowič i Stepowič. Uradu daručana apracawać detaličny plan pracy. Pakul što namiečana arhanizacyja studenckich hurtkoŭ dziela samaadukacyi, jakija potym pawinny stwaryć seminaryju biełarusaznaŭstwa i utwareńnie bibliateki.

— **Adstaŭka dyrektara Wilenskaj Biełaruskaj Himnazii.** Dyrektar Wilenskaj Biełaruskaj Himnazii hram. A. Trepka padaŭsia u adstaŭku Kuratoryjum adstaŭku pryniaŭ.

Kandydatam na dyrektara Wilenskaj Biełar. Himnazii Biełar. Cantr. Školnaja Rada pradstawiła hr. P. Astroŭskaha, jako ha p. Kuratar na pasadu Dyrektara ŭžo zaćwierdziŭ. Hram. Astroŭski chutka abojmie kirawańnie Himnazii.

— **Biełaruski kalendar.** Drukujecca i chutka wyjdzie biełaruski kalendar na 1924 h.

— **Zaćwierdžańnie kanfiskaty.** Kamisar Uradu u Wilni pawiedamiŭ Sekretarjat Biełaruskaha Pasolskaha Klubu, što nałožany praz jaho aryšt na brašuru pad zahał. „Praces 45 bełarusaŭ u Biełastoku“, zaćwierdžany pastanowaj Akružnaha Sudu ŭ Wilni 26 listapada h. h.

— **Aryšt čatyroch wučniaŭ Litoŭskaj himnazii.** Kala Trynapola znajšli cieła zabitaha polskaha aficera Antanowiča. Pa padazreńniu zaaryštawali čatyroch himnazistaŭ litoŭcaŭ: Skabasa, Andrukonisa, Milasa i jašče adnaho, ale kali wyjaśniłasia, što jany niapryčastny da zabojstwa i što na ich danesiena pa złobie, ich wypuścili.

Nia hledziačy na heta, wilenskaja hazeta „Dz. W.“ i „Słowo“ piša, što „zabojcami akazalisia wučni litoŭskaje himnazii“.

— **Biezraboćcie.** Z nadychodziačaj zimoj pawialičwajecca i tak niemały lik biezrabotnych. Pryčyna musić u tym, što zimoj spyniajucca blizu ŭsie budaŭlanyja raboty.

Biełaruskaja Cantralnaja Školnaja Rada ŭ Wilni, majučy na mecie arhanizacyju biełaruskich pačatkowych i siarednich škołaŭ, a takža biełaruskich wučycielskich kursaŭ, ab čym robiacca zachady pierad Uładaj, hetym zwaročwajecca da ŭsich nastaŭnikaŭ biełarusaŭ, jak pracujučych ŭ škołach, tak i nie pracujučych, kab dali ab sabie wiestki, zapoŭniŭšy nižejpadanuju ankietu:

1) Imia i prozwišča.
2) Wiek, abo kali radziŭsia.
3) Što skončyŭ.
4) Staž (kolki hadoŭ wučyŭ i ŭ jakoj škole).
5) Ci skončyŭ biełaruskija kursy.
6) Jak pryhatawany z polonistyki.
7) Čym ciapier zajmajecca.
8) Adres.

Zapoŭniŭšy hetkuju ankietu pawodle wyžejpadadzienaha ŭzoru B.C Š.R. ŭ Wilni prosić prysłać jaje pa adresu: Wilno. Wileńska 12 — 6, Białoruska Centralna Rada Szkolna.

**BIEŁARUSK. CANTR.
ŠK. RADA Ŭ WILNI.**

Swaja počta.

Ant. Rutkoŭskamu u Honiondzy: 200,000 mk. my atrymali. Dziakujem. „Krynicu“ pasyłajem.

Piatru Kłenku u Lipniškach: „Krynicu“ wam pasyłajem.

Jazepu Andruškiewiču u Hucie: „Krynicu“ wam pasyłajem. Pišycie, što u was čuwać.

E. Waraksie u Iwiency: 100,000 mk. atrymali. Dziakujem. „Krynicu“ pasyłajem.

Janku Niekrašu: Pisulku wašu atrymali. Prośbu spaŭniajem.

M Kanapackamu u Zalesi: Pisulku atrymali. Prośbu spaŭniajem. Pišycie ab žyćci wašaj staronki.

E. Raduškiewiču u Barysaŭcy: 50 tysiač mk. atrymali. Dziakujem. Sami čytajcie i druhim dawajcie.

K. Łabuńku u Hłybokim: 100,000 mk. atrymali. Dziakujem. „Krynicu“ pasyłajem.

Kawalowamu A: Wašy pisma ab haspadarcy atrymali. Drukujem. Duža dziakujem. Prosim bolš.

Wiktaru Astroŭskamu wučniu II-oj kl. u Bieraści: 2,500,000 mk. atrymali, z jakich, jak wy prasili, 2,000,000 mk. pieradadziena na biednych biełaruskich dzieciej 500,000 na „Krynicu" — Biełaruskija dzieci i Red. „Krynicy" za heta wam duža dziakujeć.

Al. Pucule u Zianiewičach: Pisulku atrymali. Prośbu spaŭniajem.

Ł. Marcinowiču u Wawiorcy: 50,000 mk. my daŭno atrymali. Hazetu wam wysłali. Čamy wy jaje nie atrymali — nia wiedajem. Heta musić rabota našych „pryjacielaŭ". Ab hetym pawiedamlajem was u asobnym piśmie.

Klučanowiču ŭ Pinsku: 200,000 mk. atrymali. Dziakujem. „Krynicu" pasyłajem.

BIEŁARUSKI KALENDAR na 1924 h.

Drukujecca i chutka wyjdzie.

Zakazy ŭžo prymajucca ŭ Biełaruskaj Kniharni. Wilnia, Zawalnaja Nr. 7.

WYJŠŁA Z DRUKU

NAWUKA ŚPIEWU

A. Hryniewiča.

Knižka mieścić: 1) jasnaje apisańnie muzykalnych prawił, 2) muzykalny katachizm dziela paŭtory (nieabchodny ŭ školach) i 3) praktykoŭki čytańnia notaŭ hołasam.

Cana knižki 300 tysiač marak.

— Pradajecca ŭ Biełaruskaj kniharni —
Wilnia, Zawalnaja 7.

DA ČYTAČOŬ i PRYJACIELAŬ „KRYNICY“.

Usich našych čytačoŭ i pryjacielaŭ prosim pisać ab žyćci našaj wioski, a taksama staracca akuratniej prysyłać hrošy za hazetu.

U Bełaruskaj Kniharni.

ŭ Wilni, Zawalnaja 7.

pradajucca knižki wydańnia „KRYNIČY“:

1. **Niadzielišnija Ewanhielii i Nawuki**— Ks. I. Bobiča.
2. **Biełaruskija lakarskija ziołki** — Dr. A. Kraskoŭskaha.
3. **Alenčyna Wiasielle** — A. Ziaziuli († Ks. A. Astramowiča).
4. **Hadawiki „Krynicy“** za apošnija hady.

Kalendarz Gospodarski

(pa polsku)

na 1924 hod.

WAŽNY DLA SIALAN

možna kupić:

Wilnia, Zawalnaja Nr. 7.

(Biełaruskaja Kniharnia).

WYŠŁA Z DRUKU
i pradajecca
knižka J. BYLINY

NA PRYŹBIE

KUPIĆ MOŽNA:

WILNIA, Zawalnaja 7.

Redaktar-wydawiec B. Turonak. Druk. „MOTUS“ Wilnia.